

באספק לריית השעה

מאת ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א

מה העבודה הזאת לכם?

נמי לשון עבודה כתיב ועבדת את (ה)עבודה הזאת, ויש לומר כיון שלשון עבודה משמע על שני פנים, האחת עבודת רצון מאהבה, כמו ועבדתם את ה' אלקיכם, ולעבדו בכל לבבכם,



ראש המכון הגאון המופלא רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל עם בנו ממשיך דרכו הגרא"מ שליט"א

והשנית עבודת טורח ועמל, כמו ויעבידו מצרים, ומעבודה קשה, ואנו רואין בו מידת רשע, שהרי הוציא את עצמו מן הכלל, דקאמר לכם, דמשמע לכם ולא לו, וכפר בעיקר, שלא הזכיר השם בענין, ואינה נראית לו

עבודת השם, לכך אמר מה העבודה הזאת לכם, כלומר הטורח הזה עליכם למה, וכי מה אתם זוכין בו, אף אתה הקהה את שיניו" וכו'.

העולה מדבריו, כתיבת 'עבודה' בלשון הקודש יכולה להתפרש בשני מובנים, האחד של עבודת קודש של אדם לבוראו, מתוך רצון ואהבה, והשני של עבודת טורח ועמל, מתוך כפיה והכרח, והכל לפי הענין, כאשר לפי הקשר הדברים אנו יודעים תמיד לפרש אם מדובר ב'עבודה' של רצון ואהבה או ב'עבודה' של טורח ועמל. ה'עבודה הזאת', שעליה מצווה אותנו התורה היא עבודת קודש מרצון ומאהבה. אך ה'עבודה הזאת', שעליה שואל הרשע, היא עבודה של טורח, עמל וכפיה, כפי שאנו נוכחים לראות מתוספת תיבת 'לכם' לשאלתו, בה הוא מוציא את עצמו מהכלל.

למעשה, גם הדוגמה שהביא בעל ה'שבלי-הלקט' לעבודת טורח ועמל מן האמור בשעבוד מצרים (שם א, ג-ד): "ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך, וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו

בהגדה-של-פסח אנו אומרים: "רשע מה הוא אומר? מה העבודה הזאת לכם, לכם ולא לו, ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר, ואף אתה הקהה את שיניו ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, לי ולא לו, אילו היה שם לא נגאל". וכבר נתקשו הרבה מן הראשונים ומן האחרונים, מה בין שאלתו של הרשע שהוציא עצמו מן הכלל באומרו 'לכם' לבין שאלתו של החכם שאף הוא אומר 'אתכם', כפי שאנו אומרים קודם לכן בהגדה: "חכם מה הוא אומר? מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציוה ה' אלקינו אתכם", ואין ספור תירוצים נאמרו על קושיה זו, במציאת ההבדלים והחילוקים שבין שאלת החכם לשאלת הרשע.

אחד התירוצים שנאמרו על כך הוא, כי בעוד שהחכם מבקש באמת ובתמים לדעת 'מה העדות והחוקים והמשפטים', דהיינו לברר וללמוד את פרטי דיני והלכות הפסח, ככל משפטו וחוקתו, על טעמיהם ומקורותיהם, הרי שהרשע לעומתו מתריס ולועג למצוות הפסח בלשון 'מה העבודה הזאת'.

היסוד לחילוק זה נמצא בדברי הירושלמי (פסחים פ"ה ה"ד), שם מובאת שאלת הרשע בסגנון אחר קצת: "רשע מה הוא אומר? מה העבודה הזאת לכם, מה הטורח הזה שאתם מטריחים עלינו בכל שנה ושנה" וכו'.

אמנם עדיין נשאלת השאלה, ויתכן שזו שאלה בפני עצמה, מה החסרון שבקריאת מצוות הפסח בלשון 'העבודה הזאת'? והלא בפירוש נצטוונו בכתוב (שמות יג, ה): "ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה", ויתרה על כן, באותם הפסוקים גופא העוסקים בשאלת הרשע נאמר (שם יב כה-כו): "והיה כי תבואו אל הארץ אשר יתן ה' לכם ושמרתם את העבודה הזאת, והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם", הרי שהתורה הקדושה בעצמה מכנה את עבודת הקודש של מצוות הפסח בשם 'העבודה הזאת'.

על כך כותב בעל 'שבלי-הלקט' (סדר פסח סי ריח): "ותימה דקרא

אולי ניתן לומר, כי הכתוב רמז לנו בזאת, שאל תטעה לפרש גם במעשה דור הפלגה ש'הלבנה' רומזת לליבון הלכתא ו'החמר' רומז לדרשות קל-וחומר. שכן דור זה היה דור שכולו כפירה, של "הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים", וכמו שפירש"י (שם יא, א): "ודברים אחדים, באו בעצה אחת ואמרו לא כל הימנו שיבור לו את העליונים, נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה, ד"א על יחידו של עולם", דור שכל כולו חומריות, על טהרת ה'מטריאליזם', ללא שום שמץ של רוחניות. על דור זה מתפרש הכתוב אך ורק כפשוטו, 'הלבנה' היא 'לאבן' ממש, עץ ואבן אשר לא יראון ולא ישמעון ולא יאכלון ולא יריחון, ו'החמר' היה 'לחומר' כפשוטו, בשיא החומריות. מכח זה באו למה שכתוב בפסוק שלאחריו (שם ד): "ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם וגו'".⁴

בהקשר לכך אני נוהג מפעם לפעם לומר בדרשות לקראת חג הפסח, כי בד בבד עם העול הכבד של טרחת עבודות הניקיון לפסח וכל יתר ההכנות לקראתו, המוטל על כתפי כולם, אנשים כנשים, קטנים כגדולים, הברירה ביד כל אחד ואחד מאתנו לבחור אם הוא עושה זאת מתוך כפיה והכרח, בדרך של 'מה העבודה הזאת לכם', של עמל וטורח⁵, 'הטורח

נפלא משמו של הגאון הרבי ר' העשיל מקראקא על חלקו הראשון של הכתוב "ותיה להם הלבנה לאבן".

4. וכבר נתבאר בכתבי האריז"ל (שעה"כ, פסח א', ושער הפסוקים, פר' שמות) שדור שעבוד מצרים היו לגול של דור הפלגה, ומה שקלקלו ב"הבה נלבנה לבנים" הוצרכו לתקן "בעבודה קשה בחומר ובלבנים". ואולי בכלל התיקון היה שמה שאצל דור הפלגה היה 'לבנה לאבן' ו'חמר לחומר' הצליחו דור שעבוד מצרים להעלות ולרומם לקל-וחומר וליבון הלכתא. וראה גם בס' 'פרי-צדיק' לפר' זכור (אות ו) ולפסח (אות א).

5. ועי' במש"כ הרוקח (הל' פסח, סי' רפג): "כיוצא בו לא יאמר כמה טורח פסח, בירושלמי רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת מה טורח זה". והו"ד בח"י (סי' תסט סק"ב) ובבאה"ט (שם סוסק"א), יעוי"ש מה שכתבו בזה.

וכבר מצינו בדברי חז"ל לענין קרבן פסח שהמחשבה והכוונה בכוחה לשנות את תוצאת המעשה מן הקצה אל הקצה, וכדאמרינן בגמ' (נזיר כג.): "ארב"ח א"ר יוחנן מאי דכתיב כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם ופושעים ילכו בהם, משל לשני בני"א שצלו את פסחיהן, אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה, זה שאכלו לשום מצוה וצדיקים ילכו בהם, וזה שאכלו לשום אכילה גסה ופושעים יכשלו בהם". ואע"ג דבסוגיא שם איתא ד"א"ל ר"ל האי רשע קרית ליה, נהי דלא קא עביד מצוה מן המובחר פסח מיהא קא עביד", ומוקי ליה התם להך קרא באופנים אחרים, אך מ"מ הרוקח (שם) הזכיר בחדא מחתא גם למימרא דר' יוחנן. וזה מכבר אמרתי לדייק בהא דאמרינן התם "משל לשני בני"א שצלו את פסחיהן", ולא אמרינן "משל לשני בני"א שאכלו את פסחיהן", דרמוז בזה שהכל נעוץ בתחילת ההכנה לקיום המצוה, בשעת צליית הפסח, שכבר באותה שעה אחד צלאו ע"מ לאכלו לשם מצוה והשני צלאו ע"מ לאכלו לשם אכילה גסה. וראה

בהם בפרך", יכולה להתפרש בשתי פנים ובשני מובנים. בעוד שלפי פשוטו של מקרא בוודאי מדובר בעבודת כפיה מן הסוג הקשה והמפרך ביותר, הרי שמצינו על כך בדברי חז"ל (זוה"ק בראשית כז.) גילויים מופלאים, וכך נאמר שם: "כגוונא דא אמרו מארי מתניתין (כיוצא בזה אמרו בעלי המשנה), וימררו את חייהם בעבודה קשה, בקושיא, בחומר, בקל וחומר, ובלבנים, בליבון הלכתא, ובכל עבודה בשדה, דא ברייתא¹, את כל עבודתם וגו', דא משנה²".



ראש המכון שליט"א, בתוקף תפקידו כראב"ד בד"ץ אונגוואר. במכירת חמץ בע"פ עם כ"ק מרן גאב"ד אונגוואר זצ"ל ויבלח"ט האדמו"ר מאונגוואר שליט"א

אין לנו עסק בנסתרות, אך דומה, כי מתבאר כאן שבני ישראל הצליחו בתוך תוקף שעבוד מצרים לרומם ולהפוך 'עבודה קשה' לקושיה, 'חומר' לדרשות קל-וחומר, 'לבנים' לליבון הלכה, וכן הלאה, את עבודות הפרך שבבית ובשדה ללימוד משניות וברייתות.

לאור זאת, פירשתי זה מכבר, בדרך דרוש, את הכתוב לגבי דור הפלגה (בראשית יא, ג): "ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותיה להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחומר", שיש להבין את ההדגשה על כך ש'הלבנה' הייתה להם 'לאבן' ו'החמר' היה להם 'לחומר'³.

1. כפה"נ שדרשו על 'עבודה בשדה', שהיא עבודת חוץ, לשון 'ברייתא', שתרגומה היא 'חיצונית', דהיינו דברי חז"ל שלא נכללו במשנה ונשארו מחוצה לה, וע"ד שהגדיר זאת השלה"ק (תושבע"פ, כללים, כלל תנא ברא): "ברייתות שהם מחוץ לבית מדרשו של רבי".

2. ובמק"א אחז"ל (רע"מ בהעלותך קנג): "ואלין דאית לון טמיר וגניז ממונא מלגו... אתקיים בהו ותוכן לבנים תתנו, ודא כספים, לבנים דיהון בההוא דרא בההוא זימנא שם שם לו חוק ומשפט ואינון מארי משנה... מרה בדחקין סגיאין בעניותא, דיתקיים בהו וימררו את חייהם בעבודה קשה, זו קושיא, בחומר, דא ק"ו, ובלבנים, דא ליבון הלכה, ובכל עבודה בשדה, דא ברייתא, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך, דא תיק"ו".

3. ועי' בפ"י האב"ע (שם) שפ"י: "ותיה להם הלבנה לאבן, תחת אבן, והחמר, תחת טיט". וראה עוד בס' 'חנוכת התורה' (שם) שהביא פי'

מאד. שימוש במחשב היה אצלו בכלל מחוץ לתחום. מעולם לא ניגש למחשב, ולא ידע לפתוח מחשב או להקיש בו אפילו על מקש אחד. הוא גם לא השתמש בשום מאגר תורני, כזה או אחר. אפילו את המהדורות החדשות של ספרי הש"ס, הרמב"ם, הטור והשו"ע לא הכיר כלל. במשך כל שנות חייו, עד לשנתו האחרונה, למד והתייגע בתורה יומם ולילה מתוך ספרים ישנים, בעלי ניחוח עתיק, כתב בעט פשוט על נייר, כמו לפני מאה ומאתיים שנה, וכך מילא אלפי אלפי גליונות של חידושי תורה, תשובות וביירווי הלכה, בכל מקצועות התורה, כאשר כמות החומר שהשאיר אחריו בכתובים, שעדיין לא ראה את אור הדפוס, היא גדולה בהרבה מכמות החומר הכלול בעשרים הספרים שכבר נדפסו בחייו מפרי עטו.

לעומת זאת, בכישרונותיו הגאוניים העילויים, המיוחדים במינם, ידע להבין לעומק, ביסודיות רבה, את כל רזי הטכנולוגיה המתקדמת והחדשה ביותר. מאות רבות של פסקי הלכה, בכתב ובע"פ, יצאו מתחת ידו, בשאלות שונות, סבוכות ומורכבות, הנוגעות לשימוש במחשבים, בפקסים, ובכל מיכשור טכנולוגי חדיש, בתחומים שונים ומגוונים, אותם חקר עד עמקי השיתין, בעוד שהוא עצמו לא ידע לעשות בהם שום שימוש מעשי.

נוסף על כך, לא ידע לדבר או לקרוא אפילו אות אחת באנגלית. אפילו את אותיות ה-ABC לא ידע לקרוא או לבטא. מעולם לא קרא שום ספר או מאמר מדעי וכדו'. כל עסקו, שיחו ושיגו, כל הימים, היו אך ורק בתורה הקדושה, על טהרת הקודש, ללא שום שמץ של תערובת חולין. את כל המידע שהיה זקוק לו שאב מפי מומחים לדבר, ובמידת הצורך באמצעות מתורגמנים, כאשר בגאונותו הנדירה ידע תמיד לברור את הבר מתוך התבן, להבין מיד את הנקודה המרכזית ולהתמקד בה, לשאול את השאלות הנכונות, ולהשאיר את בני שיחו, מבני ברית ושלא מבני ברית, פעורי פה, מופתעים ומשתוממים על תפיסתו והבנתו.

ה'עבודה קשה' שנשא על שכמו כל הימים לא הייתה חלילה עבודה של 'מה העבודה הזאת לכם', אלא עבודת קודש של 'מה העדות והחוקים והמשפטים'. את ה'חומר והלבנים' החומריים ביותר הוא רומם והעלה ל'קל-וחומר' ו'ליבון הלכתא' בצורה מופלאה ביותר.

על בסיס היסודות האיתנים, אותם יצק בעמל ויגיעה של עשרות שנים, אנו ממשיכים כולנו בעז"ה בעבודת הקודש אשר עלינו.

התגובות הנלהבות שהגיעו אלינו, בעקבות הוצאת העלון הראשון, והבקשות הנמרצות להמשיך בכך, נוסכות בנו עידוד רב, והן שסייעו להוצאת העלון הנוכחי המוגש בפניכם.

הזה שאתם מטריחים עלינו בכל שנה ושנה, או לעשות זאת ברצון ובאהבה, מתוך שמחה של מצוה, של 'ועבדתם את העבודה הזאת'.

למעלה מזה, יש שרואים בכך עבודת פרך, זכר לשעבוד מצרים, 'בעבודה קשה בחומר ובלבנים', ויש שיודעים לרומם עבודה זו גופא לעבודת קודש של תורה, בקל-וחומר ובליבון הלכתא, בקושיות ובפירוקים, במשנה ובברייתא, והימים האלו נזכרים ונעשים, כאשר בכל פעולה, גשמית וחומרית ככל שתהיה, שהם עושים לכבוד הפסח, לשמירה, הרחקה וזהירות משמץ של חמץ, הן בניקיון הבית והן באפיית המצות וכל יתר ההכנות לחג, הם נזכרים, זוכרים ומזכירים, את ההקשרים הנוגעים לכך במרחבי ים התורה, אם זה במקורות סוגיות הש"ס, במשנה ובגמרא, אם זה בהלכה, בשולחן-ערוך ודברי הפוסקים לדורותיהם, ואם זה באגדה, בספרי יראה, חסידות ומחשבה. כולם מגיעים בסופו של דבר בליל התקדש חג להסב ליד שולחן הסדר. אך בעוד שהראשונים נכנסים לחג 'סחוטים', מותשים, עייפים ויגעים, כ'פועלים שחורים' שסיימו את יום עבודתם, הרי שהאחרונים נכנסים לחג בהתרוממות הרוח והתעלות הנפש, לאחר הכנה נפשית אמתית לקדושת החג, במחשבה בדיבור ובמעשה.

אנו, בין כותלי המכון המדעי טכנולוגי להלכה עוסקים לאורך כל ימות השנה ב'עבודה קשה בחומר ובלבנים', התעסקות יומיומית עם שיא החומריות, עם ה'מטריאליזם' במיטבו, עם כל תגליות המדע העדכניות וחיידושי הטכנולוגיה המתקדמים ביותר, אשר כולם מתנקזים, בדרך זו או אחרת, לשולחנו, לקבלת חוות דעתנו על ההתייחסות ההלכתית אליהם.

אחד היה אבי מורי הגאון הגדול הכ"מ, אשר ידע לעלות ולרומם הכל למשנה ולברייתא, לקושיות ופירוקים, ולליבון הלכה, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. כך הדרך אותנו וניווט את פעילות המכון במשך למעלה מיובל שנים, ולאורו אנו משתדלים להמשיך בדרכו בעז"ה.

הוא הגבר, אשר לצד הבנתו החודרת והמעמיקה בכל רזי ופלאי המדע והטכנולוגיה החדשים ביותר, היה רחוק בעצמו כרחוק מזרח ממערב מכל שימוש בטכנולוגיה מתקדמת. בקושי ידע להשתמש בטלפון סלולארי פשוט ביותר מן הקומה הכשרה, עם חותמת של ועדת הרבנים לענייני תקשורת. למעשה, הוא נשאר 'תקוע' בשימוש בטלפון חוגה. גם להשתמש במכשיר טלפון נייד המחובר למרכזיית המכון, במכשיר הפקס של המכון או במכונת הצילום, היה מתקשה

עוד מש"כ ה'תפארת שלמה' (מועדים, רמזי פסח, סוד"ה ולקח הוא) בהא דנקטו חז"ל משל זה לגבי אכילת פסח דוקא ולא באכילת שאר קדשים ומע"ש.

מבעד לאספקלריה

מהנעשה והנשמע בין כותלי המכון ומחוצה לו

גילוח 'חלק'



הרה"ג ר' שמעון שטרן שליט"א, מבכירי רבני המכון, בבדיקת מכונת הגילוח על פניו של נכרי

לאחר שנים רבות של חיפוש מתמיד אחר מכונת גילוח שתהיה ראויה לשימוש, ללא כל חשש הלכתי, לאותם הנוהגים לגלח את זקנם, מסתמנת פריצת דרך אמיתית, ונראה כי סוף סוף נמצאה מכונת הגילוח המתאימה והאיכותית, מתוצרתה של חברה יוקרתית ומפורסמת.

המכונה המדוברת, בעלת רשת עבה יותר מן המקובל, מסוגלת לבצע את פעולת הגילוח ביעילות ובהצלחה יחסית, ויחד עם זאת להשאיר את זיפי הזקן, בשיעור מספיק שאין בו כל חשש של גילוח בתער ח"ו.

זה שבועות מספר, שמכונת הגילוח זו נבדקת ביסודיות רבה ע"י צוות רבני המכון, בהנחייתו של הרה"ג ר' שמעון שטרן שליט"א, מרבני המכון הבכירים, המרכז את נושא מכונות הגילוח במכון. הבדיקות מתבצעות בארץ ובחו"ל על נכרים בני לאומים שונים, על מנת לוודא

למעלה מכל ספק כי היא אכן מתאימה לכל סוגי השיער, יעילה בפעולתה מחד ועומדת בכל דרישות ההלכה הקפדניות מאידך, והכל לפי מסקנותיו ההלכתיות המחמירות של ראש המכון הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, בספרו שו"ת "מעשה חושב" חלק ט' סימן י"ב.

מרגלא בפומיה של הגר"י הלפרין זצ"ל, כי גילוח אינו יכול להיות 'חלק' הן מבחינה ביצועית והן מבחינה הלכתית. הוא 'חלק' מבחינה הלכתית רק אם אינו 'חלק' לגמרי מבחינה ביצועית, ואילו גילוח למשעי שיוצא 'חלק' לגמרי, הרי בוודאי שאינו 'חלק' מבחינה הלכתית ולמטה מכך.

יצוין, כי מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל היה מתעניין במיוחד בכל התקדמות ומידע בנושאי מכונות גילוח שבמסגרת פעילות המכון, כאשר היה נוהג תמיד להפנות את כל שואליו המרובים בנושא זה אל המכון המדעי טכנולוגי להלכה ואל הגר"י הלפרין העומד בראשו.

לדעתו של מרן הגרי"ש אלישיב כל מכונות הגילוח שהיו מצויות עד כה בשוק אסורות בהחלט לשימוש, ובנפשו היה הדבר לחפש כל דרך אפשרית, הן של מכונות תספורת חילופיות והן של שינויים ושיפורים במכונות הקיימות, על מנת להציל את בני התורה המשתמשים במכונות גילוח מאיסורי תורה.

בדיון הלכתי שקיים עמו הגר"י הלפרין בנושא זה, הביע הרב הלפרין בפניו את דעתו כי למרות שישנם הבדלים קלים בין מכונות הגילוח השונות הרי שהמכונה המשותף לכולן הוא שהן בבחינת "בין השמשות" של ערב שבת, שהוא ספק יום ששי ספק ליל שבת. והרגעים הראשונים של "בין השמשות" קרובים יותר ליום ששי, והם בספק קטן יותר שמא כבר אכן נכנסה השבת, והרגעים האחרונים, הסמוכים ממש ללילה, הם כבר כמובן בספק גדול יותר, כשביניהם כל משך הזמן שבאמצע, כאשר גודל הספק שבכל רגע משתנה בהתאם למידת קרבתו ללילה. הצד השווה לכולם הוא שאנו מחמירים בהם מספק איסור תורה. כך עלינו לנהוג גם ביחס לכלל מכונות הגילוח, למרות ההבדלים הקלים והמזערניים שביניהן. מרן הגרי"ש נהנה מאד מההגדרה הקולעת וההשוואה ל"בין השמשות", והיה נוהג לחזור עליה פעמים רבות לאחר מכן.

בכל עת מצוא היה הגרי"ש אלישיב חוזר ומתעניין אצל הרב הלפרין זצ"ל בנושא זה, ורצה לשמוע על כל ההתפתחויות בתחום המכונות ועל כל התקדמות לקראת פתרון בעיה כאובה זו, בהוסיפו תמיד: "ידוע לכם בוודאי כי אני מפנה אליכם אין ספור שואלים בנושאים אלו".

יבין שמועה

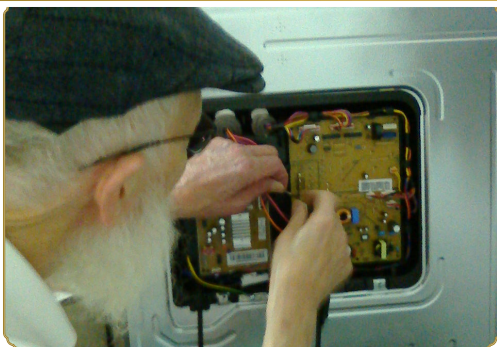


ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א בשיעור מסכם לתלמידי התיכון התורני בעזרת הדגמות מעשיות

תלמידי תיכון תורני, שעסקו בתקופה האחרונה, במסגרת לימודי תושבע"פ, בחקר סוגיות של גדרי מעשה וגרמא בהלכה, ביקשו להגיע לביקור במכון ולשמוע שיעור סיכום בליווי הדגמות מעשיות.

התלמידים, שהגיעו יחד עם הרב מרכז לימודי תושבע"פ, האזינו לשיעור מסכם תמציתי מפיו של ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א, שהסביר להם בטוב טעם את ההבדלים ההלכתיים שבין 'הסרת מונע' לבין 'מניעת המונע' וההשלכות המעשיות הנגזרות מכך והשיב לשאלותיהם הרבות.

היו בודקין



כמידי שנה בשנה, עם פרוס חג הפסח, מוצפים רבני ומהנדסי המכון במטר של פניות מיבואני מקררים, מקפיאים ותנורי אפיה, שיוצרו בחו"ל עפ"י הנחיות המכון והוראותיו ההלכתיות, והגיעו ארצה כדי לשווקם לציבור לקראת חג הפסח, כשהם ממתנינים לבדיקה יסודית וקפדנית של מהנדסי המכון, על מנת לוודא כי אכן יושמו בהם כל דרישות המכון והנחיותיו המחמירות, בטרם יזכו לאישור ההלכתי המבוקש.



מעל הפלטה ומתחתיו



הכיסוי המיוחד לפלטת השבת מוצג ע"י היזמים בפני ראש המכון שליט"א



ראש המכון שליט"א בוחן יחד עם היזמים את הערכה החדשנית המיוחדת של פלטת השבת והמיכל שמתחתיה

שני יזמים שונים הגיעו בחודש האחרון למכון, לפגישה עם ראש המכון שליט"א, כדי להציע בפניו רעיונות חדשניים לפלטת השבת המסורתית, ולקבל את הסכמתו ואישורו ההלכתי.

הראשונים היו זוג יזמים צעירים שפיתחו כיסוי מיוחד לפלטת השבת, על מנת לאפשר לחמם עליו מאכלים יבשים ומבושלים בשבת עצמה. במהלך השיחה עמם, הציע לפנייהם ראש המכון שליט"א אפשרויות נוספות לשימוש בכיסוי המיוחד.

ימים מספר לאחר מכן הגיעו יזמים אחרים, אב ובנו, שפיתחו ערכה מיוחדת של פלטת שבת, המתחממת באמצעות מיכל מים חמים המובנה תחתיה, והופנו אל המכון ע"י הגאון רבי יצחק מרדכי רובין שליט"א, רב קהילת 'בני תורה' בהר נוף ומחבר הספרים הנודעים 'ארחות שבת'. ראש המכון שליט"א דן עמם על כל השאלות ההלכתיות העוללות להתעורר בפלטה זו ובמיכל המים שתחתיה, והציע להם הצעות שיפור ויעול כדי לצאת מכל חשש.

שני המוצרים, זה שמעל הפלטה וזה שמתחתיו, נמצאים עדיין בהליכי בדיקה במכון ובהמתנה לביצוע השיפורים שהומלץ עליהם.

כי מציון תצא תורה



במסגרת 'תוכנית מנהיגות והכשרה לשליחות רבנית וחינוכית', פועלת בירושלים אחת לשבוע תוכנית העשרה מקיפה לבני חו"ל, המכשירים את עצמם לכהן בתפקידי רבנות בתפוצות הגולה.

לאחר מסלול לימודים ממושך של הלכות שבת הלכה למעשה, הוזמן ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, למסור להם שיעור סיכום מקיף ומתומצת עם הקשרים אקטואליים רלוונטיים.

במשך שלוש שעות רצופות הרצה הגרא"מ הלפרין שליט"א בפני עשרות הרבנים, שהאזינו לדבריו בשקיקה וברוב קשב, על יסודות גדרי מלאכות שבת, וההשלכות המעשיות הנגזרות מהם לגבי שימוש במיכשור טכנולוגי חדיש בשבתות ובמועדים.

וכלים מכלים שונים

בסוף חודש אדר שני נערך בבני ברק כינוס 'כבוד ההוראה', מטעם מפעל 'שונה הלכות', המפעיל את ה'קו ישיר להלכה' שבמסגרתו משיבים רבנים ומורי הוראה נודעים במשך כל שעות היממה לשאלות הציבור.



בכינוס המרשים השתתפו עשרות רבות מקרב הרבנים המשיבים ב'קו ישיר להלכה', ונשאו בו דברים נשיא המפעל, הגאון רבי שמואל דוד הכהן גרוס שליט"א, רב חסידי גור באשדוד, והגאון רבי משה שאול קליין שליט"א, רב שכונת 'אור החיים' בב"ב ומראשי בית ההוראה של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל. במהלך הכינוס התקיים גם רב שיח מרתק בין הרבנים המשיבים על השאלות והבעיות המתעוררות אצלם תוך כדי עבודת הקודש.

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א במהלך שיעורו. יושב לידו הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א

את השיעור המרכזי בכינוס השמיע ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, אשר הוזמן להרצות בפני הרבנים על הכשרתם לפסח של ציוד ומכשירים ביתיים חדישים ומתקדמים מסוגים שונים.

שואלין ודורשין

לקראת חג הפסח הבעל"ט התקיים בבית המדרש שבין כותלי המכון המדעי טכנולוגי להלכה ערב עיון לרבנים ומורי הוראה, במסגרת 'בית ועד לחכמים' - מעשה חושב, על שמו ולזכרו של ראש המכון הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, בהשתתפות ציבור מגוון ביותר של עשרות רבות של רבנים ומורי הוראה מכל חוגי היהדות הנאמנה.

את ערב העיון הייחודי ורב הרושם הנחה בטוב טעם וברוב כשרון, הרה"ג ר' משה רובינשטיין שליט"א, מרבני המכון.

דברי פתיחה נלהבים השמיע הגאון רבי שמחה בונים לייזרזון שליט"א, ראש מרכז 'שולחן שלמה' להוראה, אשר סקר את פעילות המכון המופלאה, במשך כשני עשורים, הרחק מעין הזרקורים, ביוזמתו ובהנחייתו של ראש המכון הגרל"י הלפרין זצ"ל, לצמצום ומניעת חילולי שבת בחברת החשמל, במטרה להביא בסופו של דבר להפעלת כל מערכות הייצור והאספקה של החשמל בשבתות ובמועדים באוטומציה מלאה ומוחלטת.

שיעורי הלכה מקיפים ויסודיים בנושאים אקטואליים, לקראת חג הקרב ובא, השמיעו הגאון רבי אהרן גולדמינצ'ר שליט"א, רב חסידי סקווירא בירושלים וראב"ד ביה"ד לכשרות של חסידי סקווירא ברחבי העולם, בנושא שימוש בתרופות, ויטמינים ותוספי מזון בפסח, והגאון רבי משה שטיין שליט"א, רב קהל חסידים בקרית הרצוג ב"ב ומראשי בית ההוראה של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל, בנושא הכשרת המטבח והמיכשור שבו לפסח, אשר ריתקו את ציבור הרבנים המשתתפים בחידושיהם ההלכתיים לצד ההקשרים המעשיים המעניינים.



הגאון רבי שמחה בונים לייזרזון שליט"א נושא דברים



הגאון רבי משה שטיין שליט"א נושא דברים



ראש המכון הגרל"מ הלפרין נושא דברים. משמאל נראים הגר"מ שטיין והגר"א גולדמינצ'ר



הגר"א גולדמינצ'ר נושא דברים. נראים מימין לשמאל רבני המכון הרבנים הגאונים רבי משה רובינשטיין ורבי שמעון שטרן, הגר"ש ב לייזרזון, ראש המכון הגרל"מ הלפרין והגר"מ שטיין

את ערב העיון גדוש התוכן נעל ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, שחשף בפני הרבנים את הסיפור המלא והמרתק, שהוביל בשעתו לתגלית המרעישה והמדהימה של אביו הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, על סולם ערכי תרכובות העמילן והגלוטן בחמשת מיני דגן במשנת חז"ל ורבותינו הראשונים.

ניתן להאזין לכל מהלך ערב העיון, השיעורים וההרצאות, ב"קו הכשרות", שמספרו 0747962157, שלוחה 4612.

אספקלריה

בראי ההלכה

שאלות נבחרות משולחן רבני המכון

כלאחר יד, כגון לא בין כפות הידים כרגיל, אלא להפוך את כפות הידים ולהצמידן זה לזה ולתפוס בעדינות את האפרוחים ביניהן.

ג. ראוי לתת את הדעת בשבת גם על פעולת פתיחת המדגרה, נדרש לבדוק שפתיחת דלת המדגרה אינה משנה את הטמפרטורה, והאם יש צג טמפרטורה ולחות המשתנה בעקבות כך.

במקרה שכן, פתיחת הדלת תיעשה ע"י נכרי, אם יש צורך לפתוח כשאין נכרי זמין במקום, אפשר להקל לעשות בשינוי, ולהשתדל שהפתיחה והסגירה תעשה במהירות האפשרית, על מנת למצער ככל האפשר את שינויי הטמפרטורה והלחות. בברכה

הסרת קעקועים

חילוני שעשה קעקוע בגופו ולאחר כמה שנים חזר בתשובה, האם צריך להסיר את הקעקוע?

אבישי ב. - תל אביב

תשובה:

שלום וברכה!

מצד עצם האיסור אין צורך להסיר. אסור לעשות כן לכתחילה, אבל אם עשו אין חיוב להסיר.

יחד עם זאת, בוודאי שאם ניתן להסיר זאת בקלות יחסית ראוי לעשות כן, על מנת שלא יתבייש אותו יהודי בין קהל שומרי תורה ומצוות, וגם שלא יכריז כל הזמן בעצם נוכחותו על מעשיו הקודמים, כמו שנאמר "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה"

בברכת הצלחה

הכשרת כלי קורנינג לפסח

האם ניתן להכשיר צלחות קורנינג לפסח?

יהודה צבי ט. - ירושלים

תשובה:

שלום וברכה!

כלים אלו דינם ככלי זכוכית, אשר דינם מבואר בשו"ע או"ח סי תנא סכ"ו, שלדעת מרן המחבר אינם צריכים הכשרה, וכן מנהג בני עדות המזרח, ולדעת הרמ"א לא מועילה להם הגעלה, וכן מנהג האשכנזים.

בברכה מרובה

הדלקת אור בהליכה

אור ניאון l.e.d. שכל הזמן דלוק עשרים אחוז וכשעוברים דרכו, נדלק מאה אחוז.

האם מותר ללכת לבית הכנסת באמצע היום שלא בזמני

הכשר לפלטת שבת

שלום וברכה

פלטת חשמלית האם צריכה הכשר עבור שימוש בשבת?

י"ש כח מראש!

אברהם מרדכי ר. - אשדוד.

תשובה:

באופן כללי, הדרישות מפלטה חשמלית שתהיה ראויה לשימוש בשבת ללא כל חשש הן שלוש:

1. שלא יהיה בה תרמוסטט, כך שלא יהיה מקום לחשש שהורדת סיר בשבת או החזרתו (לפי תנאי חזרה) עלולה להשפיע על התרמוסטט ובעקבותיו על גופי החימום.

2. שלא תהיה בה אפשרות לכוון ולווסת את מידת החום, שלא להיכנס לשאלות של שהיה ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה.

3. שלא רגילים לבשל עליה בד"כ אלא רק להשהות ולחמם תבשילים מבושלים. ולפיכך יש לוודא שהטמפ' של הפלטה לא תהיה כזו המגיעה לרמת חום שניתן לבשל בה.

בעבר, כל הפלטות הסטנדרטיות עמדו בכל שלושת התנאים האמורים, ולא היה שום צורך בהכשר ואישור הלכתי.

כיום, מיוצרות כל מיני פלטות בארץ ובעולם, בגדלים שונים, חלקם גם ניידים ומתקפלים לצורך נסיעות וטיולים, שחסרים את אחד התנאים האמורים או יותר, ולכן למרות שאולי לא ניתן לומר בהחלטיות כי אסור להשתמש בהן, בכל זאת גם לא ניתן לומר שאין בהן כל חשש, ולצורך כך באים האישורים ההלכתיים.

בברכה

מדגרת ביצי ברווזים

שלום.

יש לי מדגרת ברווזים בה מטילים הברווזים ביצים,

ישנן שתי פעולות הנדרשות לבצען אף בשבת:

א. צריך לגלגל את הביצים פעמיים ביום.

ב. כשהאפרוח בוקע צריך אחרי כמה שעות להעביר אותו למקום אחר.

שאלותיי:

מותר לעשות זאת בשבת?

ואם לא, מה כן אפשר לעשות?

רועי גמזו - כפר שמאי.

תשובה:

א. את גלגול הביצים יש לעשות ע"י נכרי.

ב. אם העברת האפרוח אחר הבקיעה הינה לצורך האפרוחים ויש בכך משום צער בעלי חיים ניתן לעשות זאת בשינוי

לחולים המאושפזים בתי חולים יש לנו מערכות קריאה מיוחדות "חולה-אחות" המאושרים על ידינו לשימוש בשבת גם לחולים שאין בהם סכנה ונמצאים בהרבה מבתי החולים בארץ.

אך לחולים המאושפזים בביתם אין לנו פתרון מובנה, והדרך הטובה ביותר היא להשתמש בפעמון ענבל מקשקש, כמו שהיה פעם, שאין בו אלא איסור השמעת קול, שיש להתירו לחולה במקום הצורך.

בברכה מרובה

האזנה להקלטה משבת

האם מותר להאזין להקלטה דיגיטלית שהוקלטה בשבת ע"י טיימר/גוי?

אלחנן יעקב מרגלי - קרית גת

תשובה:

אם ההקלטה נעשתה ללא ידיעת המוקלט בוודאי אין שום איסור להאזין לה. ולמעשה גם במידה ונעשתה בידיעתו יש מקום להקל בדבר במקום הצורך.

עינית דיגיטלית לדלת

בס"ד

ברצוני לעשות עינית דיגיטלית לדלת הכניסה לבית, תפקידה של עינית זו - לראות מי נמצא מאחורי הדלת. אך נאמר לי שתתכן בעיה עם השימוש בשבת, האם זה נכון? מבקשת תשובה

בתודה ובברכה

נעמי חן - מושב תרום

תשובה:

אכן, באופן רגיל ישנה בעיה הלכתית להשתמש בעינית כזו בשבת. ככל ומדובר במקרה עם צורך מיוחד, רפואי או בטחוני, יש לבחון פרטים מסויימים ואז לשקול זאת מבחינה הלכתית.

מכשירי שמיעה

האם המכשיר שמיעה של SIENENS מותר לשימוש בשבת?

חיים מאיר מ. - אשדוד

תשובה:

שלום וברכה!
באופן כללי, כל מכשירי השמיעה הדיגיטליים הקיימים כיום בשוק ניתנים לשימוש בשבת, באופן שהם מופעלים כבר מערב שבת.

אסור להפעילם בשבת, וכן אסור להחליף סוללה בשבת. יש להפעילם מערב שבת למשך כל השבת, ומותר גם להרכיבם ולהסירם בשבת בהתאם למידת הצורך.

במידה וקיים צורך גדול להחליף סוללה בשבת, כגון עבור ילד קטן כבד שמיעה, ניתן לעשות זאת ע"י גוי.

בברכה מרובה

התפילה שאין נחיצות,

ומה הדין בלילה, האם יוכל ללכת?

ושאלה נוספת, סתם לטיול שאין כאן שום צורך מצוה, האם יוכל ללכת?

כבוד רב

יעקב אליעזר ג. - טלזסטון

שלום וברכה

א. במשך היום בודאי אין שום מקום להחמיר בזה, מן הטעמים הבאים:

1. באור זה ישנו איסור דרבנן של "מוליד".

2. מאחר שהוא פועל כבר בחלקו, הרי תוספת ההולדה מאותו המין מותרת לדעת שו"ע הרב (סי' תקיא ס"ז), וכן דעת החיי אדם (הלי' יו"ט, כלל צג ס"ד), וראה בכל זה בספרו של ראש המכון הגרל"י הלפרין זצ"ל "החשמל בשבת" פ"ז.

3. מאחר שביום אין לו שום תועלת בזה, והרי זה פסיק רישא דלא ניחא ליה, דבדרבנן בודאי שרינן.

ב. מתוך הדברים הנ"ל ניתן ללמוד כי למעשה יש מקום להקל בזה גם בשעות הלילה (ללא צירוף סניף מס' 3) ובפרט אם ה-20 אחוז הקיימים מספיקים כדי ללכת כרגיל מבלי להיכשל בעץ ואבן ואין צורך מיוחד בתוספת האורה. אך לגבי הלילה יש להגביל את המעבר עד כמה שאפשר שיהיה רק לצורך מצוה או צורך חשוב אחר.

הברגת מכשיר קפה

ראיתי בחנות כלשהי מכשיר נייד להכנת קפה הקרוי יוניספרסו טריו - unispresso III

בפירוט המוצר נטען שיש לו אישור לשימוש בשבת על ידכם. אך נראה שכדי להשתמש במכשיר יש לפרק ולהבריג מספר חלקים, רציתי לשאול, האם אכן יש אישור למוצר זה על ידכם, ואם כן, כיצד מותרות ההברגות הללו בשבת?

תודה ושבוע טוב.

יעקב ישראל ל. - מודיעין עילית

תשובה:

מכשיר זה דומה לבקבוק של תינוק, שדינו ככיסוי הכלים שמבואר להיתר, יעויין בשו"ע או"ח סי' שיי"ג בט"ז סק"ז, וכן נקטו הפוסקים בני זמננו ביחס למלחיה, מכשיר סודה, ועוד. כבוד רב.

פעמון לחולה

חולה המעוניין ללחוץ בפעמון לקריאה לעזרה בשבת. האם יש פתרון הלכתי לזה?

חיים דוד א. - באר שבע

תשובה:

שלום וברכה

על משמר הפסח

הכשרת ציוד מטבחים חדיש ומיכשור מודרני והשימוש בהם בפסח

החימום, שאותם יש להשאיר גלויים, כך שצדדי המשטח שאינם מגיעים בוודאות לרמת חום השווה לליבון קל באמצעות הבערת כל גופי החימום יהיו מכוסים, ויהיה ניתן להניח גם עליהם סירים, וכן אם יפלו שם מאכלי ותבשילי פסח בעוד המשטח חם יהיה אפשר לאוכלם ללא חשש.

כיריים אינדוקציה

כיריים אלו פועלות בשיטת הבישול ההשראתי (אינדוקציה), המנצלת את השדה האלקטרו-מגנטי, שנוצר כתוצאה מאלקטרו-מגנט בהספק האמור להגיע עד ל-1200 וואט, לחימום סירים מתכתיים בעלות תחתית מיוחדת.

כאשר מניחים בתחום אזור ההשפעה של השדה האלקטרו-מגנטי סיר מתכתי מסוג משרה האלקטרו-מגנט זרם חשמלי, הידוע כזרם מערבולת, בבסיס המתכתי המיוחד של הסיר, וכתוצאה מתנועת האלקטרונים המואצת והתנגדות המתכת אליהם



מתחמם הסיר ומעביר את החום לאוכל המתבשל בתוכו.

יתרונה הבולט של מערכת בישול זו היא בכך שהאלקטרו-מגנט אינו צריך להיות במגע ישיר עם סירי הבישול, וניתן לכסות את הכיריים במדפי ומשטחי זכוכית וקרמיקה נוגדי חום - המתנגקים בקלות - אשר עליהם יהיו מונחים הסירים. יתרון נוסף הוא שכיריים אלו יכולות לגרום אך ורק לחימום של מוצרי מתכת ולא של כל חומר אחר, כך שגם נגיעה בהן בשגגה אינה גורמת לכוויה. מדובר, איפוא, במשטחים של זכוכית או של קרמיקה (שגם היא עשויה ביסודה ממרכיבי זכוכית), אשר מצד עצמם הם קרים כל העת, והם מתחממים רק מתחת למקום הנחת הסירים, כתוצאה מהחום שעובר אליהם מהסירים החמים.

לא ניתן לכסות את המשטחים לקראת פסח בכל כיסוי שהוא, להוציא משטחי סיליקון כדלהלן, שכן כל כיסוי אחר חוסם את השפעת האינדוקציה ומונע מהסירים להתחמם.

דרך ההכשרה והשימוש:

בני עדות המזרח יכולים להקל יותר בשימוש בכיריים כגון אלו בפסח, לאחר ניקוי יסודי של המשטחים. אולם בני אשכנז יש להם להחמיר שלא להשתמש בפסח בכיריים כמות שהם, אלא רק לאחר תהליך הכשרה, כדלהלן:

כיריים קרמיות חשמליות (-הלוגן)

כיריים אלו, עשויים ממשטח של זכוכית חסומה, חסינת אש ועמידה בחום, שבמרכזה גופי חום, אשר ממקמים אותה בדרך כלל במרכז השיש ומשטחי העבודה.

לפי הוראות היצרנים אסור לכסות את המשטח בנייר או אלומיניום, או בכל כיסוי אחר, שכן הדבר עלול לגרום לפיצוץ ולהתלקחות.

יש שמחמירים על עצמם להחליף את כל המשטח לקראת פסח במשטח חדש ומיוחד לפסח. אך כמובן שזו חומרא שלא כל אחד יכול לעמוד בה, הן בשל



ההוצאה הכספית הגבוהה והן בשל הטרחה המרובה הכרוכה בהחלפת המשטח קודם הפסח והחלפתו בשנית לאחר הפסח.

לבני עדות המזרח ניתן להקל יותר ולהסתפק בניקיון יסודי של משטח הכיריים, ואילו בני אשכנז חייבים להכשיר את הכיריים לקראת הפסח, כדלהלן:

דרך ההכשרה והשימוש בפסח:

1. יש לנקות היטב את משטח הכיריים ולהמתין במשך עשרים וארבע שעות.
2. כעבור עשרים וארבע שעות, יש להבעיר את כל גופי החימום ולהשאירם במצב זה עד שטמפרטורת המשטח תגיע לרמה המקסימלית שלה.
3. לאחר מכן יש לערות על כל המשטח מים רותחים, מתוך הכלי שהורתחו בו, בעוד כל גופי החימום דולקים. להמתין מספר דקות עד שהמשטח יתייבש לחלוטין, ואז לחזור ולערות עליו שוב מים רותחים, ולאחר שיתייבש לחזור על פעולה זו פעם שלישית.
4. בעת השימוש בפסח בכיריים הללו יש להקפיד להעמיד את הסירים אך ורק במרכזי המשטח מעל גופי החימום ולא בקצותיו.
- ראוי גם להיזהר מאד שלא תהיה גלישה ונזילה מן הסירים לקצות המשטח.
5. לתוספת הידור, ניתן לכסות לאחר מכן בנייר אלומיניום את המשטח, על כל צדדיו, להוציא את המקומות שכנגד גופי

1. עי' שו"ת "מעשה חושב" ח"ו, סי' י, אות ב.

על מנת לחסוך מעצמם מראש כל מיני שאלות הלכתיות העלולות להיווצר בסיטואציות מסוימות של גלישה מהסירים וכיו"ב.

תנורי פירוליטי לניקוי עצמי (Self-Clean)

תנורים אלו, הם תנורים אשר בעקבות השיטה הפירוליטית גופי החימום שבהם יכולים להגיע לטמפרטורה גבוהה ביותר של מאות מעלות צלזיוס, כך שאין צורך לנקותם משיירי האוכל והשומנים המצטברים על דפנותיהם. הם מתנקים מעצמם בניקוי עצמי, בהפעלת התנור בתוכנית הניקוי הממושכת, שנועלת את התנור למשך כ-3 שעות ומחממת אותו לטמפרטורות גבוהות ביותר,



שמכלות לחלוטין את כל שיירי האוכל בעין ואת כל השומנים, כשלאחר מכן התנור נראה כחדש ממש, ודי בהעברת מטלית או נייר על דפנות התנור, לניגוב האבק הדק מן הדק שנותר מכל מה שהיה דבוק שם קודם לכן.

רמת החום:

חברות התנורים, מסוג זה, מפרסמות בדרך כלל כי התנורים מתוצרתן מגיעות בתוכנית הניקוי הממושכת לטמפרטורה של כ-500 מעלות צלזיוס.

מנסיוננו רב השנים, התברר לנו כי לא ניתן כלל לסמוך על המידע שמפרסמים החברות, היצרנים והיבואנים, של תנורי פירוליטי, על רמת הטמפרטורה שהם מגיעים אליה בתכנית הניקוי העצמי הממושכת, ולמרות שהפרסומים מדברים על חום של כ-500 מעלות צלזיוס ולמעלה מכך, הרי שבבדיקות יסודיות שערכנו בדגמים שונים של חברות שונות מצאנו כי אף תנור לא מגיע לרמת חום שכזו בדפנות התנור ובחללו הפנימי. יתכן כי גופי החימום מגיעים אכן לטמפרטורה של כ-500 מעלות, אך לא הדפנות והחלל הפנימי, אשר בהרבה מהתנורים רמת החום שבהם מגיעה לכל היותר ל-420-430 מעלות ותו לא.

קשה אמנם לקבוע בוודאות כי חום זה אינו נחשב כליבון חמור. אך יחד עם זאת גם קשה לקבוע בוודאות כי הוא אכן נחשב כליבון חמור הדרוש להכשרה לפסח של תנור שאופים בו מיני מאפה יבשים של חמץ במשך כל השנה.

לדעתנו, לאור הבדיקות שערכנו והמידע המקצועי שבידינו, מידת חום של תנור שניתן להחשיבה בודאי כליבון חמור היא רק כאשר הוא מגיע לפחות ל-450 מעלות.²

2. ע"י שו"ת "מעשה חושב" ח"ו, ס' ט.

1. יש לנקות היטב את משטחי הכיריים, עליהם מונחים הסירים, מכל שיירי מזון בעין ומהשומנים הדבוקים עליהם, ולאחר מכן להימנע מלהשתמש בהם בסירי חמץ במשך עשרים וארבע שעות.

2. כעבור עשרים וארבע שעות, יש לערות על כל המשטח מים רותחים, מתוך הכלי שהורתחו בו, להמתין עד שהמשטח יתייבש, ואז לחזור ולערוט שוב על כל המשטח מים רותחים, ולאחר שיתייבש לחזור על פעולה זו פעם שלישית.

3. לתוספת הידור, ראוי, אם אפשר, להניח קודם ההכשרה על מקום הנחת הסירים סירים שאינם בחזקת חמץ מלאים במים ולהרתיחם, על מנת שהמשטח שתחתם יתחמם כתוצאה מהסירים החמים המונחים עליו, להסירים קודם ההכשרה, ומיד לבצע את ההכשרה בעוד המשטח שעליו מונחים הסירים עדיין חם.

4. מובן מאילוי, שיש להשתמש בפסח אך ורק בסירים חדשים מיוחדים לפסח ולא בסירים שהשתמשו בהם במשך כל ימות השנה.

5. יש להיזהר מאד בפסח שלא תהיה גלישה ונזילה מהסירים על משטח הכיריים.

הדרך המובחרת:

אמנם הדרך המובחרת ביותר היא להשתמש לבישולי הפסח באחת משתי הדרכים הבאות:

1. לרכוש לפסח "תואמי אינדוקציה" חדשים, שהם סירי מתכת בעלי דפנות נמוכות, דמויי מחבתות, שבסיס המתכת שבתחתיתם מתאים לפעילות האינדוקציה. סירים אלו נועדו מלכתחילה לאפשר בישול על הכיריים גם בסירים רגילים, שאין להם את התחתית המיוחדת שעליה פועלת האינדוקציה. בתוך "תואמי האינדוקציה" מניחים את הסירים הרגילים והם מתחממים כראות דרך ה"תואמים" ומבשלים את האוכל. לקראת פסח יש להניח את כל סירי הפסח המיוחדים בתוך "תואמי אינדוקציה" חדשים שגם הם יהיו מיוחדים לפסח.

2. לרכוש לפסח משטחי סיליקון, המשמשים בדרך כלל כמשטחי הנחת סירים חמים על השיש ומשטחי העבודה במטבח, ונמכרים בחנויות כלים ו/או חנויות טמבור. משטחים אלו, כאשר עוביים אינו עולה על 5 מ"מ, אינם חוסמים את פעילות האינדוקציה, וניתן להניחם על משטח הכיריים ולבשל עליהם בסירי אינדוקציה מיוחדים לפסח.

יחד עם זאת, גם הבוחרים להשתמש בפסח באחת משתי הדרכים האמורות, המאפשרות את השימוש בכיריים לכתחילה ללא כל חשש, ראוי שיבצעו תחילה את תהליך ההכשרה האמורה לעיל,

להכשיר את התנור כמות שהוא, באמצעות חימומו במידת הטמפרטורה המקסימלית של תוכנית הניקוי הממושך, לאחר שהות של עשרים וארבע שעות מזמן השימוש האחרון בו¹.

בעיה נוספת המתעוררת בהכשרה לפסח של תנורי פירוליטי, שהשתמשו בהם במשך כל ימות השנה, הם הפירורים המצטברים בין הדפנות הכפולות של דלת התנור, אשר חלקם עשויים להיות פירורי חמץ בעין ממאפי ותבשילי חמץ שנאפו או התבשלו בתנור, ולא ניתן בשום פנים ואופן לנקותם כדבעי.

למרות שבהחלט ניתן לדון בדבר, אם אכן יש לחוש שטעמים של אותם פירורים הלכודים בין שתי דפנות של זכוכית חסומה ועמידת חום עשוי להיבלע בתבשילי הפסח שבתוך התנור, בכל זאת הוראות השימוש של התנורים שבאישורנו ההלכתי כוללות את ההוראה לכסות לאחר תהליך ההכשרה את כל דלת התנור מבפנים בנייר אלומיניום, עבה ככל שניתן, ולקפל היטב את שוליו כלפי חוץ על מסגרת הדלת, באופן שלא יפריע לסגירתה, כיסוי זה של הדלת גם נותן מענה מושלם לאלו החוששים שמא ההכשרה אינה מועילה לזכוכית הדלת.

התבניות, הרשתות והמסילות:

באופן עקרוני, כל חלק מחלקי התנור, גם הנשלפים, כמו התבניות, הרשתות והמסילות שעליהן מונחות התבניות, ששהו בתוך התנור בעת ההכשרה לפסח, באמצעות תוכנית הניקוי הממושכת, יש להתייחס אליהם כאילו הוכשרו גם הם בליבון חמור, וניתן להשתמש בהם בפסח.

אלא שלפי הוראות היצרנים יש להוציא ולפרק מהתנור קודם תהליך הניקוי הממושך בטמפרטורה הגבוהה ביותר את כל החלקים הנשלפים, תבניות, רשתות ומסילות, שכן טמפרטורת החום הגבוהה עלולה לפגוע בצבעם ו/או לעוות את צורתם.

לפיכך יש לנהוג בנוגע לחלקים הנשלפים באחת מהדרכים הבאות:

1. להוציא ולפרק אכן את כל החלקים הנשלפים הנ"ל קודם תהליך ההכשרה לפסח, ולרכוש עבור השימוש לפסח חלקים אחרים חדשים, תבניות, רשתות, וגם סט מסילות, שיהיו מיוחדים אך ורק לפסח.

במידה וקשה להשיג סט מסילות חדשות מיוחדות לפסח, יש להחליף לפחות את התבניות והרשתות - הבאות במגע ישיר עם המאפים והתבשילים - בחדשות, ואילו את המסילות להרכיב שוב לאחר תהליך ההכשרה הממושך, לחמם את התנור עם המסילות בתוכנית חימום קצרה יותר, שמביאה את התנור לרמת חום נמוכה יותר, השווה לליבון קל, ולאחר מכן לכסות אותן היטב בנייר אלומיניום לכל ימי הפסח.

2. רבים מעידים כי הם הכשירו את התנור לפסח בתוכנית הניקוי

עם כל זאת, משום חומרא דפסח, ולרווחא דמילתא ועל מנת לצאת מכל צל צלו של ספק, תנורי הפירוליטי שנבדקו ואושרו על ידינו לשימוש בפסח הם אך ורק כאלה שלפי הבדיקות היסודיות שערכנו בהם גילינו כי הם מצליחים להגיע, ולו לדקות ספורות, במשך תהליך הניקוי הממושך, עד לרמת טמפרטורה של 470-480 מעלות צלזיוס, שהיא למעלה מכל ספק בגדר של ליבון חמור.

כאן המקום לציין, כי ישנן שמועות בעל פה על הצורך כביכול בטמפרטורת חום של כ-800 מעלות לצורך ליבון חמור, שהיא טמפרטורת חום בלתי מציאותית בעליל, שכן לא ניתן לחמם מתכות לטמפרטורה גבוהה שכזו שלא בתנאי מעבדה מיוחדים. מקורן של השמועות הללו בטעות חמורה ויסודית, של העתקת הוראות הלכתיות של פוסקי הלכה מפורסמים בארה"ב, שם משתמשים למדידת טמפרטורת חום במעלות פרנהייט ולא במעלות צלזיוס, כך שהמשמעות האמיתית של טמפרטורה זו היא כ-425 מעלות צלזיוס, פחות מרמת החום הנדרשת על ידינו לשם ליבון חמור.

למעשה, יתכן בהחלט כי ישנם דגמים נוספים של תנורי פירוליטי שניתן להכשירם וללבנם כדת וכדין, שכן לא בדקנו בפועל את כל דגמי התנורים הקיימים בשוק. אך כאמור, מנסינונו הרב של בדיקת הרבה דגמי תנורים למדנו כי לא ניתן לסמוך על המידע המתפרסם ע"י היצרנים. לפיכך אנו מצידנו איננו מאשרים לשימוש בפסח ע"י הכשרת התנור בתוכנית הניקוי הממושכת, אלא אך ורק את התנורים שנבדקו בקפדנות על ידינו ונמצאו עומדים בכל דרישותינו ההלכתיות.

הדלת:

מבפנים לדלת תנורי הפירוליטי קיימת מסגרת גומי, לשם בידוד התנור - שעשוי להגיע לטמפרטורות גבוהות ביותר - מסביבתו החיצונית.

בשל כך, הפינות שבצידי דלת התנור, וכל יתר חלקי המתכת שבסביבות הדלת, אינם מגיעים בתוכנית הניקוי הממושך לטמפרטורה גבוהה של ליבון חמור, אלא רק לטמפרטורה של כ-220-250 מעלות צלזיוס, שהיא רמת טמפרטורה הנחשבת בוודאות כליבון קל.

הדרך הטובה והמהודרת ביותר, היא לשלוף ולהסיר - קודם ההכשרה לפסח - את מסגרת הגומי שסביב דלת התנור, ולהביא בעת ההכשרה את כל חלקי התנור ופינותיו, ללא יוצא מן הכלל, כולל כל הפינות שבצידי הדלת והמתכת שסביבה, לטמפרטורה הגבוהה שדינה בוודאי כליבון חמור.

במקרה שכזה יש להקפיד לרכוש עבור התנור מסגרת גומי חילופית מיוחדת לפסח.

במידה ולא ניתן להסיר את מסגרת הגומי בעת ההכשרה, אפשר

3. עי' שו"ת "מעשה חושב" ח"ה, סי יד, אות ג ואילך.

ג. האדים החמים שעולים מכלי החמץ, לאחר שעירו עליהם מים רותחים מהמכשיר, עלולים להיבלע בפיות המכשיר.

הכשרת מיכל המים הקרים:

- יש לנקות היטב סביב הברזים והפיות, ואת כל האזור החיצוני של המכשיר, כולל בסיס העמדת הכוס והקערית וסביב כל הלחצנים.
- יש לרוקן לחלוטין את המים הקרים הקיימים במיכל, באמצעות לחיצה ממושכת, שתגרום בוודאות להוצאת כל המים הקיימים ומילוי המיכל במים חדשים.

הכשרת מיכל המים החמים:

- לרוקן לחלוטין את מיכל המים החמים, באמצעות לחיצה ממושכת, שתגרום בוודאות להוצאת כל המים הקיימים, עד שהמים היוצאים יהיו כבר קרים לגמרי. במכשירי מיני בר המאושרים לשימוש בשבת גם במים החמים, יש להעביר את המכשיר תחילה למצב "שבת" ולאחר מכן לרוקן אותו דרך ברז השבת.

- להמתין עד שהמים החדשים שנכנסו למיכל המים החמים ירתחו שוב. במכשירי מיני בר המאושרים לשימוש בשבת,

יש להחזיר את המכשיר למצב "חול" ולהמתין עד שמיכל המים החמים יתמלא והמים ירתחו.



- לאחר שהמים רתחו, יש לרוקן שוב את כל המיכל, באמצעות לחיצה ממושכת. במכשירי מיני בר המאושרים לשימוש בשבת, יש להעביר שוב למצב "שבת"

ולרוקן את המיכל דרך ברז השבת.

- במהלך ריקון המים החמים בפעם השניה, יש למלא מהם שתיים-שלוש כוסות חד פעמיות, ולערום מהם בעודם רותחים על הברזים והפיות ועל כל סביבתו החיצונית של המכשיר.

- לאחר מכן ניתן למלא שוב את מיכל המים החמים במים חדשים ולהשתמש בהם בפסח ללא כל חשש.

הממושכת עם כל החלקים הנשלפים בתוכו ולא נגרם להם שום נזק, והרוצה לעשות כן יכול לעשות זאת על אחריותו האישית.

קולט אדים

החששות:

א. בדרך כלל מותקנים קולטי האדים, מעל הכיריים, בגובה נמוך יחסית, שהאדים הרבים העולים מסירי הבישול מגיעים לשם בעודם חמים, כך שסביר להניח כי הם בלועים מזיעת ואדי חמץ של כל ימות השנה, וכאשר יבשלו את תבשילי הפסח בסירי הבישול הפסחיים יעלו אדי הבישול החמים ויחברו בניצוק של זיעה בין הקולט בלוע החמץ לבין הסירים הפסחיים.



ב. חשש גדול וחמור יותר הוא, כי יתכן שאדי החמץ של כל ימות

השנה המצטברים על הקולט מבחוץ בצורת שומנים יתעבו לטיפות, במיוחד כאשר הסביבה מתחממת כתוצאה מבישול בסירי הפסח, והם עלולים לנזול חזרה על סירי הפסח או לתוכם.

דרכי השימוש:

- הדרך הטובה והמהודרת ביותר היא לכסות את כל פתח הקולט ומסביבו בנייר אלומיניום ולא להשתמש בו כלל בפסח.

- אם בכל זאת יש צורך להשתמש בקולט האדים בפסח ולא ניתן לוותר על השימוש בו בפסח, יש לפרק את הרשתות, לנקות היטב את פתחי הקולט, מבפנים ומסביב, עד כמה שניתן, באמצעות חומרים חריפים ופגמים, ולאחר מכן להחליף את הרשתות ברשתות חדשות מיוחדות לפסח, או לחילופין להגעיל את הרשתות הקיימות כדת וכדין.

נוסף על כך, בכל בישול בפסח על הכיריים יש להפעיל את המאווררים, על מנת שסביבת הקולט תישאר קרה ככל האפשר, וגם האדים העולים מסירי הבישול יגיעו לקולט כשהם כבר קרים.

מיני ברים וברי מים

החששות:

א. הצטברות לכלוך, שעלול בהחלט להיות בו גם חשש חמץ, בסביבתו החיצונית של המכשיר, סביב הברזים והפיות, בבסיס העמדת הכוס והקערית וסביב הלחצנים.

ב. חיבור בניצוק של קילוח המים החמים שעירו אותם לתוך כלי חמץ, ואולי אפילו על מאכלי חמץ בעין, כמו על דייסות ובקבוקי תינוקות.

באספקלריית התורה

מתורתו של מורנו ורבנו הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל

במסגרת הכתבים המרובים בכל מקצועות התורה, שהשאיר אחריו ברכה, מורנו ורבנו הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, ראש המכון במשך כיוכל שנים, ישנם גם כתבים רבים בענייני דרוש ואגדה, משולבים בהלכה, על פרשיות התורה ועל ענייני המועדים. חלקם הגדול נאמרו על ידו בתוקף תפקידו כרב בית הכנסת "זכרון בתיה" בשכונת מקור ברוך בירושלים, כשמהם, דברי תורה שהגיד במקהלות לעת סעודה שלישית, ומהם דרשות שהיה משמיע בשבתות ובמועדים ובהזדמנויות מיוחדות.

בני משפחתו שוקדים עתה על מלאכת עריכת הכתבים, ולקראת יום השנה הראשון מתעתדים בעז"ה להוציאם לאור עולם עלי ספר, בשמו יקבנו "מחנה לוי".

במסגרת זו נדלה מעט פנינים נבחרים מתוך דברי התורה שנערכו.

ענייני מצה

בירור בעניין הבצק אותו הוציאו בני"מ מצרים, כיצד אפואוהו, ולצורך מה?

והקושיא עצומה, הרי דבריו של השולחן ערוך הרב נסתרים מפירושו של התרגום יונתן בן עוזיאל, שלדבריו המצות שאכלו ביציאת מצרים נאפו בחמה?

קושיית הדעת זקנים על סיבת אי חימוץ הבצק

ויעויין בדעת זקנים לבעלי התוס' שהקשו, דלר' יהודה דס"ל בפסחים (דף כח:): שבפסח מצרים הוזהרו נמי על איסור חמץ לשבעה ימים, והוצרכו לאכול מצה שבעת ימים, א"כ מה הטעם שכתבה התורה שלא אפו את העוגות חמץ משום שגורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, הרי בלאו הכי אסורים היו בחמץ? אבל לשיטת ר' יוסי שפסח מצרים נהג יום א' בלבד אתי שפיר.



אך צ"ע עדיין במה שכתבו דלר' יוסי שפסח מצרים נהג יום א' ניחא, דלכאורה אף יום אחד צריך היה להיות יומו עמו? אמנם היה מקום לדחוק בדבריהם, שלשיטת ר' יוסי לא היה איסור חמץ, אלא כבפסח שני דאסור בשעת אכילת הפסח בלבד, אך זהו מעט דוחק.

ויעויין היטב בדברי הר"ן פרק י' דפסחים (דף כ"ה: מדפי הרי"ף): "מצה על שום שנגאלו שנאמר ויאפו את הבצק וגו' ולא יכלו להתמהמה, שאילו יכלו להתמהמה היו מחמיצין אותן, דפסח מצרים לא נהג אלא לילה ויום, כדאיתא בפסח שני, ולמחר היו מותרין במלאכה ובחמץ, ולפיכך אילו יכלו להתמהמה החמיצו עיסותיהם לצורך מחר, שלא הוזהרו בבל יראה, אלא מתוך שלא היה להם פנאי אפואוהו מצה וכו', ואותה גאולה נצטוו באכילת מצה, עכ"ל.

תירוץ נפלא בביאור הפסוק שהמצות הללו לא היו לשם אכילת מצה אמנם לאור הקושיות הנ"ל נראה לפרש את דברי הכתוב היטב, שלעולם המצות שקיימו בהן את מצוות אכילת מצה בלילה הראשון

"ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם" (יב, לט)

הבצק שהוציאו בני"מ מצרים נאפה בחמה

בתרגום יונתן מפרש שאת המצות אפו בני ישראל בחום החמה, לא בתנורים מחום האש. וכך מתרגם: "והו קטעין מן לישא דאפיקו ממצרים וסדרין על רישיהון ומתאפי להו מחומתא דשימשא", על דרך זו כותב גם הרשב"ם: "עוגות, כי אין לחם אלא האפוי בתנור".

דין מצה שנאפתה בחמה לעניין אכילת מצה ולעניין חימוץ

והנה כתב השו"ע (או"ח סי' תס"א ס"ס): "ויש מי שאומר שראוי למחות שלא יעשו חרות ברמץ (פירוש אפר חם)". והיינו שאף שיאפו לבסוף שלא יהיו חוטין נמשכין מהן מ"מ אסור לעשות כן, משום שאין חום הרמץ חזק כ"כ כחום האש עצמה, ולפיכך יש לחוש שמא תחמיץ מקודם שתאפה.

ובחק יעקב (שם סק"ח) כותב בשם כנסת הגדולה וז"ל: "וכל שכן שראוי למחות שלא לאפות מצה בחמה, וכן כתב ריא"ז דאם עברה ולשה אינו יוצא ידי חובתו בפסח עכ"ל".

במסקנת הדברים מעלה החק יעקב לחלק בין היכא שאין השמש שולטת ואין חומה רב שאז אסורה המצה משום חימוץ, לבין היכא שהשמש שולטת והחום רב שאז אין חוששים לחימוץ אך אין יוצאים בה ידי חובת מצה.

טעם איסור אפיית מצה בחמה לכתחילה

בטעם הדבר כותב בשו"ע הרב (שם ס"ו) דלכתחילה אסור לעשות כן כיון שיש לחוש שמא יחמיצו קודם שיתחילו להאפות, ובדיעבד מותרות באכילה שכיון שהחום גדול כ"כ עד שיוכל להאפות אין החום מניחם להתחמץ, אלא מיד מתחילין להאפות, אבל מ"מ אין יוצאין בהם ידי חובת מצה אפ"י בדיעבד לפי שהאפוי בחמה אינו קרוי לחם כלל, והתורה אמרה לחם עוני, יעויין שם בדבריו.

השמייענו התורה שלא היה זה מצות גמורות, כדין פת, אלא עוגות מצות שאינן פת גמורה וברכתה מזונות. וכן דקדק לכאורה התרגום יונתן עצמו שנאפו בחמה, ממה שקראן הכתוב עוגות מצות, וע"כ ל"ה להם דין פת. ובזה יש לתרץ הכתוב כי לא חמץ, דהיינו שלא היה נצרך למחרת מצה גמורה, אלא שלא תהיה חמץ גרידא.

ומה שאומרים בהגדה של פסח "מצה זו על שום מה, ע"ש שלא הספיק בצקם של ישראל להחמיץ", יש לפרש שמצות מצה שנקבעה לדורות, הוי באמת לזכר מה שנגאלו בחיפזון, ולא יכלו להתמהמה, ולא כנגד החיוב מצה שנצטוו מקודם.

שפיר נאפו בתנור, ודווקא כה"ג איקרי לחם וכדברי השו"ע הרב, ורק המצות שנאפו למחרת מחום היום שלא היו צריכים להיחשב לחם אלא רק שלא יהיו חמץ, דהא לא הוי מצות אכילת מצה, בהם היה מותר אף שנאפו בחמה, ולכך כתיב "כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה", ואילו לא היו מגרשים אותם היו יכולים לאפותם בתנור שיהיה עליהם שם לחם גמור ויכנסו בגד מצות, ורק בגלל המהירות וחיפזון הגרוש נאלצו לאפותם בחמה.

לפי זה יבואר לשון הפסוק היטב

ולפי"ז יל"ד עוד בפסוק דכתיב "עוגות מצות כי לא חמץ", וזה גופא

לשביעי של פסח

בירור בטעם אי אמירת הלל השלם בשביעי של פסח, ומאיך אמירת חצי הלל, ואגב יתבארו דברי רש"י התמוהים לכאורה בסוף פר' שלח

והיה אפשר לומר שמה שאומרים חצי הלל של מנהג לא סבירא לן כהמדרש לגמרי, שהשבה"ל אית ליה שיש בטעם זה של מעשה ידי טובעים בים כדי לבטל החיוב הלל שבא מחמת היו"ט, והוא משום שס"ל שעיקר החיוב אף מחמת היו"ט. ואילו אגן ס"ל כהגמ' בערכין הנ"ל דפליגא על המדרש שמאחר שאין חלוקין בקרבנות החג ממילא אין חיוב כלל מחמת היו"ט, וכל החיוב אינו אלא מחמת הנס, וע"ז מהני הטעם של מעשה ידי טובעים בים שמשום הנס לא יאמרו הלל. ולפי"ז כיון שהלל של מנהג אומרים משום היו"ט שפיר שייך לאומרו.

מקשה על תירוצו משיטת שבלי הלפט עצמו

אלא שנראה שאף השבה"ל עצמו לא בא אלא להביא טעם על כך שאין גומרין את ההלל, וא"כ אף הוא אמר הלל של מנהג, וצ"ע.

במה שונה אמירת הלל מהשירה ששרו בני" על הים? ואף בהלל עצמו מזכירים יצי"מ ומכת בכורות?

ובעיקר הטעם שלא לומר הלל משום מעשי ידי טובעים בים צ"ע, דהא בני" עצמם אמרו שירה, וטעם זה לא נאמר אלא למלאכי השרת. וביותר שאף הלל אומרים על יציאת מצרים ומכת בכורות, ואין חוששים לכך שבנפול אויבך אל תשמח?

מחדש שאמירת הלל על נס הוא רק על נס שהוקבע בגללו יו"ט לזכרון

אמנם נראה לומר בגדר מה דאיתא בערכין (שם) שאומרים הלל על נס היינו דוקא כאשר נקבע יו"ט על אותו הנס, או יומא דפגרא כחנוכה ופורים שמקשינן בגמ' שם מדוע לא אמרינן בפורים הלל על הנס. וראיה לגדר זה מכך שלא נקבע קריאת הלל על הנס שישמש בגבעון דום, או על בקיעת הירדן, ובהכרח כפי המבואר שעל נסים אלו לא נתקנו ימים מיוחדים ליו"ט.

על נס דקריעת ים סוף לא הוקבע יו"ט לזכרון ולפי"ז יובן מדוע לא נקבע הלל על נס דקרי"ס, אגב יבוארו דברי רש"י בסוף פרשת שלח

והנה על נס קריעת ים סוף לא נקבע יו"ט מיוחד, שהרי פסח נקבע על יציאת מצרים ז' ימים, ואף אין רמז על כך בתורה שהיה קריעת

שני טעמים לאמירת הלל. א' על יו"ט, ב' על נס, וטעמים מדוע לפי זה לא אומרים הלל בפסח

הנה בטעם מה שאין אומרים הלל בשביעי של פסח, איתא בערכין (דף י:): שהוא לפי שאין חלוקים בקרבנות החג, וטעם זה הוזכר על כל ימי חוה"מ פסח, ובכלל זה אף יום שביעי של פסח, (יעויין בתוס' בתענית כח: ד"ה ויו"ט). אמנם בגמ' שם הוזכר שאומרים הלל על נס, וא"כ יל"ע מדוע לא נתקן לומר הלל לכה"פ משום הנס קריעת ים סוף שארע בשביעי של פסח, ובב"י (סי' תצ) הביא משבלי הלקט שכתב: "מפני מה אין גומרין ההלל בשאר ימים של פסח ע"ד מה דאיתא המדרש שאמר הקב"ה למלאכי השרת שביקשו לומר שירה, מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה, וכתב (משלי כד, יז): "בנפל אויבך אל תשמח". והלבוש והט"ז שם כתבו שכונתו במש"כ "בשאר ימים של פסח" לשביעי של פסח, ומשום כבודו שא"א בו הלל תקנו שאין אומרים הלל כל חוה"מ.

ובביאור דבריהם נראה לומר שבאמת אין חילוק בין סוכות לפסח לענין אמירת הלל השלם, ואף בלא הטעם שאומרים הלל על הנס יש חיוב קריאת הלל מדין היו"ט, ומן הדין היה צ"ל אף כל ימי חוה"מ, אלא שיש טעם מיוחד בפסח משום שמעשה ידי טובעים בים, שלכך א"א הלל השלם אלא הלל של מנהג.

מקשה מדוע כן אומרים חצי הלל?

ויש לדקדק לפי"ז שאם מעיקר הדין יש חיוב באמירת הלל שלם, ואפ"ה הטעם של מעשה ידי טובעים בים גרם לבטלו, א"כ מדוע לא יבטל אף את אמירת הלל של מנהג נמי, דהא כיון שלפי דבריהם היה סיבה לבטל אף את סיבת החיוב שבאה מצד עיקר היו"ט, ולאו דוקא להחיוב שבא מצד הנס, א"כ אף הלל של מנהג שבא מחמת היו"ט היה לבטלו, וכפי שלא מצינו שתקנו הלל של מנהג בר"ה וביוה"כ, שמן הדין אין לומר בהם הלל, כיון שספרי חיים וספרי מתים מוטלים לפניו.

מתרץ שלשיטתנו הטעם של "מעשי ידי טובעים וכו'" מבטל רק הלל שבא על הנס ולא הלל שבא על יו"ט

והיה מקום ליישב דמונים שמונה ימים מליל אכילת הפסח ועפ"י דרכו של המקנה. הדנה הביאו התוס' בקידושין (דף לז:): לקושיית האבן עזרא דהיכי אמרינן שם בגמ' דהא דכתיב (יהושע ה, יא): "ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח" וגו', היינו בט"ז ניסן לאחר הקרבת העומר, דילמא היינו ממחרת שחיתת הפסח והיינו ט"ו בניסן, ולעולם עדיין לא הקריבו את קרבן העומר, וכדמצינו בפרשת מסעי (במדבר לג, ג) דכתיב: "ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים", והיינו ט"ו בניסן.

תירוץ המקנה על קושיית האבן עזרא המובאת בתוס' קידושין

והמקנה שם כתב לתרץ עפ"י דרכו בכמה מקומות (יעוין במש"כ בפנים יפות פר' נח עה"פ יום ולילה לא ישבותו ועוד מקומות) דקודם מתן תורה היה הלילה הולך אחר היום, שכן הוא אצל בני נח שהלילה הולך אחר היום, ורק במתן תורה נתחדש אצל בני ישראל שאצלם היום הולך אחר הלילה. וממילא מיישב קושייתו דדווקא בהא דכתיב בפרשת מסעי דהיינו קודם מתן תורה בזה י"ל דליל ט"ו כיון שהולך אחר יום י"ד שהקריבו בו את הפסח, מש"ה מתפרש הא דכתיב ממחרת הפסח והוא הקרבת הפסח על יום ט"ו. ולעולם שם פסח שבתורה הולך על ט"ו דווקא, וממילא אף מחרת הפסח האמור ביהושע היינו ממחרת אכילת הפסח שהוא ט"ז, וכמש"כ התוס' ברה"ה (דף יג. יג. סוד"ה אקריבו): "דט"ז נמי קרי ממחרת הפסח לפי שהוא יום מחרת אכילתו דנאכל בליל ט"ו". ולפיכך קרא דיהושע דמיירי לאחר מתן תורה, דכתיב ממחרת הפסח מתפרש שפיר למחרת יום אכילת הפסח דהיינו ט"ז שליל ט"ו הולך קודם היום, ולכך למחרתו היינו ט"ז.

על אותנו דרך יתיישבו דברי רש"י סוף שלח

ולפי דבריו י"ל נמי שמליל ט"ו ששייך ליום י"ד שלפניו, עד לבוקרו של יום שביעי של פסח שבו אמרו שירה, יש שפיר שמונה ימים. והנה יש לפרש שמניין לשירה מליל אכילת הפסח, שהיה ראוי כבר לאמירת שירה, חדא מפני שהוא היה ליל מכת בכורות, שע"ש זה ניתנה מצות תכלת שבציצית, וכדפרש"י בסו"פ שלח דפתיל תכלת ע"ש שכול בכורות הוא, דתרגום של שכול תכלא, וכן צבע התכלת שדומה לרקיע המשחיר לעת ערב, ובר מן דין מפני שכבר באותו לילה אמר פרעה למשה ואהרן קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל, אלא שלא יצאו עד בוקר.

יבנו דברי רש"י בפרשת שלח שהם עפ"י המנין דקודם מתן תורה,

ודברי רש"י בבשלח הם לפי מניין דלאחר מתן תורה

ולפי"ז יתיישב שפיר שמה שפרש"י בסוף פרשת שלח ששמונה ימים שהו ישראל משיצאו מצרים עד שאמרו שירה, היינו משום שהיה עליהם כבר לומר שירה בליל מכת בכורות, אלא שבזמן יצי"מ קודם מ"ת היה לילה זה שייך ליום י"ד שלפניו, ומלילה זה עד יום כ"א בניסן שאמרו בו שירה שהו באמת ח' ימים, אבל מה שפרש"י בפר' בשלח הוא לפי מנייננו שלאחר מ"ת שהיום הולך אחר הלילה, וליל מכת בכורות היה ליל ט"ו בניסן, ממילא יום כ"א בניסן שבו אמרו שירה בשחרית היה יום השביעי לאותו הלילה.

י"ס בשביעי של פסח, וביותר שלפי פ' א' שכתב רש"י בסוף פרשת שלח בשם רבי משה הדרשן בטעם מצות ציצית שיש בה ח' חוטינן על שהמתנו ח' ימים מלומר שירה, עולה שהיה ביום השמיני ליציאתם ממצרים ולא בשביעי, (ומש"כ שם בשפ"ח שנמנה מקרבן פסח תמוה מאוד השייכות), אמנם אפשר ליישב לפי דברי ההפלאה לחדש שבנ"י עד מ"ת מנו את הלילה אחר היום, ולפי"ז שפיר היה שמונה ימים עד ש"ש של פסח. ועכ"פ מבואר לפי"ז שפיר מדוע לא התקינו הלל על הנס.

קרי"ס לא הייתה מעיקר הבטחת הקב"ה לאברהם אבינו ומשו"כ לא

קבע לזכרה יו"ט בפירוש

ובטעם הדבר שהתורה לא קבעה בפירוש את ש"ש פסח על נס קריעת ים סוף, נראה לומר שהוא משום שלא היה מוכרח בעיקר הסדר שנגזר על בני"ב ברית בין הבתרים, שיציאת מצרים היתה מעיקר מה שהובטח לאאע"ה ברית בין הבתרים, ואילו קריעת ים סוף היתה דוקא מחמת שחזר פרעה ורדף אחריהם, ואף שהקב"ה הכביד את לבו מ"מ לא היה זה כיציאת מצרים שהיה מוכרח מכח ההבטחה, ועכ"פ לא היה לו משמעות בהעמדת עם ישראל כעם כיצי"מ ומ"ת. וממילא אף שאחז"ל עה"פ (שמות יד, כז): "וישב הים לפנות בקר לאיתנו" לתנאו, שתנאי התנה עמו מששת ימי המעשה מ"מ זה היה מכה ידיעת ד' שכך יהיה. וכן חזינן נמי שד' שלח את משה להתרות בפרעה "הנני הורג את בנך בכורך", ולמה לא התרה בו על המכה שארעה בסוף, שיטבעו בים סוף, והוא לפי שלא היה מעיקר הסדר שנקבע.

תירוץ נפלא מדוע אמר הקב"ה למשה "מה תצעק אלי"

ובזה אף יש ליישב הכתוב (שם, טו): "ויאמר ד' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו", ומפורסם להקשות וכי מה יש להם לישראל מלבד התפילה, שזוהי אומנותם לצעוק אל ד' בזמן צרה, וכמ"ש הרמב"ם והרמב"ן שמצוה להתריע בעת צרה. אמנם לפי"ז יש לבאר שאם היו מרבים בתפילה להינצל היה הקב"ה מצילם בדרך אחרת והורגם במקומם, ולא היה צריך לקרוע להם את הים, משום שלא הובטח דבר זה לאברהם, והקב"ה רצה לקרוע להם את הים ולכן אמר להם דבר אל בני ישראל ויסעו, שאז יצטרך לקרוע את הים.

חוזר לבאר דברי רש"י בסוף פרשת שלח והסתירה מפירושו

בפרשת בשלח

והנה היה מקום לדחות את כל עיקר הקושיא שבשביעי של פסח היה נס קריעת ים סוף, מכח הא דאיתא ברש"י בסו"פ שלח ששמונה חוטים שבציצית הם כנגד שמונה ימים ששהו בני ישראל מיציאתם ממצרים עד שאמרו שירה. אמנם רש"י עצמו בפרשת בשלח (שם, ה) פירש דבליל שביעי של פסח ירדו לים ובשחרית אמרו שירה, ולכן אנו קורין בו את השירה, וכדאיתא בסוטה (דף יב:): דבכ"א בניסן אמרו שירה. וא"כ ילה"ק כבר בדברי רש"י דסתיי אהדדי, וכן הקשו כן בדעת זקנים לבעה"ת בפר' בשלח.

יישוב עפ"י שיטת המקנה

אספקלריה

רשימת תנורים המאושרים ע"י המכון מדעי טכנולוגי להלכה

מעודכן לחודש ניסן תשע"ט

יבואן	יצרן	דגם	חד תאי	דו תאי	בילד אין	פירוליטי	שבתי	שימוש בו זמנית		
אלקטרה	SAUTER סאוטר	FUSION 2050	v		v		v			
		FUSION3060	v		v		v			
		FUSION 4060	v		v		v			
		FINE 3100	v		v		v			
		FINE 3200	v		v		v			
		FINE 3250	v		v		v			
		FINE 3300	v		v		v			
		CUISINE 3700	v		v		v			
		CUISINE 3800	v		v		v			
		CUISINE 3810	v		v		v			
		RUSTIC 4000	v		v		v			
		ELEGANT 4760	v		v		v			
		ELEGANT 5560	v		v		v			
		ELEGANT 6000	v		v		v			
		מאושרים עד תשרי תש"פ (אוקטובר 2019)								
				D 890		v	v			v
				SAF865IX					v	
		SAI1065IX			v		v			
		SMS 6800			v		v			
		TSD 650		v			v			
		TSD 680		v			v			
		TSD 690		v			v			
מאושרים עד תמוז תשע"ט (יולי 2019)										
		SFD 710		v			v			
מאושר עד כסלו תש"פ (דצמבר 2019)										
קלינטון	תקה	HDL 889		v	v					
		מאושר עד כסלו תש"פ (דצמבר 2019)								
אליהו שיווק	מולר	ML-606060					v			
		ML-606080					v			
מאושרים עד אדר תש"פ (מרץ 2020)										
בי אס אייץ B.S.H.	BOSCH בוש	HBA374BS0Y			v	v				
		HBA573BS0			v	v				
		HBG578BW0Y			v	v				
		HBG578BB0Y			v	v				
		HRT578BS0Y			v	v				
		HBG675BS1			v	v				
		HBG675BW1			v	v				
		HBG676ES1			v	v				

אספקלריה

יבואן	יצרן	דגם	חד תאי	דו תאי	בילד אין	פירוליטי	שבת	שימוש בו זמנית
בי אס אייץ B.S.H.	SIEMENS סימנס	HB278GBS0Y	v		v	v		
		HB374ABR0Y	v		v	v		
		HB378G2R0Y	v		v	v		
		HB378GBR0Y	v		v	v		
		HB378GTS0	v		v	v		
		HB574ABR0Y	v		v	v		
		HB578GBS0Y	v		v	v		
		HB578GBW0Y	v		v	v		
		HB676GBS1	v		v	v		
		HB676GBW1	v		v	v		
קונסטרוקטה		CF2M77050Y	v		v	v		
		CF3M78050Y	v		v	v		
		CF4M78020Y	v		v	v		
		CF4M78060Y	v		v	v		
		CF4M78070Y	v		v	v		

מאושרים עד שבט תש"פ (פברואר 2020)

לתשומת לב! הכשרת תנורי הפירוליטי המאושרים על ידינו לפסח חייבת להתבצע אך ורק לפי ההוראות המצורפות לאישור הלכתי.

			v	v				TH 727	SOL סול	שאוליאן
v			v	v				TH 888		
v			v	v				TH 999		
v			v	v				TH 1009		
v	v			v				UD 66	LOFRA לופרה	
v	v			v				UD 76		
v				v				D 96		

מאושרים עד תמוז תשע"ט (יולי 2019)

v	v			v				HDWN8133X	בלומברג	ראלקו
---	---	--	--	---	--	--	--	-----------	---------	-------

מאושרים עד תמוז תשע"ט (יולי 2019)

			v	v				מרסלו	בליני	בירמן
			v	v				פנגרו		

מאושרים עד תמוז תשע"ט (יולי 2019)

v	v			v				MD-602	מץ	רלפו
---	---	--	--	---	--	--	--	--------	----	------

מאושרים עד תמוז תשע"ט (יולי 2019)

חובה לוודא בבית הלקוח כי מדבקת האישור המקורית מוצמדת לתנור. ללא מדבקה אין תוקף לאישור המכון. יש לעיין היטב באישור ההלכתי המודבק לתנור ולוודא כי הוא תואם את הדגם, וכי הוא בר תוקף, וכן לעיין בהנחיות (אם קיימות).

אספקלריה

יו"ל ע"י המכון המדעי טכנולוגי להלכה

רחוב הפסגה 1, בית וגן ירושלים 9646501 ת.ד. 16121

טל: 02-6416505, 02-6423230, 02-6424880

machon.halacha@gmail.com | www.machonhalacha.co.il

עורך אחראי: הרב ישראל טייטל

לתגובות, שאלות והערות ניתן לפנות באימייל: aspaklrya@gmail.com

